

Основи роботи з числовою соціальною інформацією

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Спеціальність	<i>054 Соціологія</i>
Освітня програма	<i>Врегулювання конфліктів та медіація</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>очна(денна)/дистанційна/змішана</i>
Рік підготовки, семестр	<i>1 курс, перший семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>4 кред. ЄКТС/120 годин</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>екзамен</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор і практичні: к.с.н., доценти Богдан Олена Володимирівна, Єнін Максим Наїмович; викл. Хом'як Андрій Олександрович.</i>
Розміщення курсу	<i>Moodle КПІ імені Ігоря Сікорського</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Навчальна дисципліна спрямована на освоєння студентами логіки й алгоритмів пошуку, обробки та представлення числової соціальної інформації за допомогою комп'ютерних засобів, засобів критичної інтерпретації числової соціальної інформації.

Комунікація з викладачем можлива і заохочуватиметься на навчальних заняттях, а також в межах двох годин консультацій з викладачем, які проводяться за графіком, доступним на сайті кафедри соціології.

Відповідно до вимог ОПП **метою дисципліни** є формування у студентів здатностей:

- здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях (ЗК 1);
- здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології (ЗК 9);
- здатність усвідомлено визначати цілі у професійному й особистісному розвитку, проявляти наукову ініціативу та лідерські якості (ЗК 13);
- вести дослідницьку діяльність, включаючи аналіз проблем, постановку цілей і завдань, вибір способу й методів дослідження, а також оцінку його якості (ЗК 14);
- самостійно планувати, організувати та проводити соціологічне дослідження (ФК 5);
- аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації (ФК-6);
- презентувати результати соціологічних досліджень для фахівців та нефаківців (ФК 7);
- здатність дотримуватися у своїй діяльності норм професійної етики соціолога (ФК 8).

Завданням дисципліни є формування таких результатів навчання:

- 1) знань про:
 - основний понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності;
 - поняття та види соціальної інформації;
 - основні елементи технічної інформації репрезентативних опитувань громадської думки та їхнє значення для інтерпретації результатів опитування;
 - принципи, обмеження й типові помилки формулювання запитань в анкетах опитувань громадської думки та їхнє значення для інтерпретації результатів опитування;
 - онлайн-бази (банки) соціальної інформації;
 - принципи візуалізації інформації (створення інформаційної графіки).

- 2) уміння:
 - розробляти програму соціологічного дослідження (РН 9);
 - володіти навичками збору соціальної інформації з використанням кількісних та якісних методів (РН 10);
 - презентувати результати власних досліджень для фахівців і нефахівців (РН 11).

В результаті засвоєння дисципліни студенти зможуть:

- знаходити онлайн інформацію в українських та міжнародних відкритих базах (банках) соціальних даних;
 - формувати індекси та категоризувати дані з метою узагальнення й порівняння результатів міжнародних опитувань громадської думки;
 - будувати й формувати таблиці та графіки за допомогою MS Excel, переносити їх до аналітичного звіту в MS Word;
 - візуалізувати інформацію відповідно до принципів створення інформаційної графіки;
 - розробляти анкетні запитання для опитування громадської думки;
 - ідентифікувати обмеження інтерпретації доступних даних з огляду на технічні характеристики опитування громадської думки та формулювання запитань анкети.

Студенти будуть мати досвід:

- знаходження онлайн числової соціальної інформації;
- представлення числової соціальної інформації у вигляді графіків, таблиць та у форматі «інформаційної графіки» (поєднання зображень, числової і текстової інформації з метою популяризації результатів дослідження);
 - формулювання запитань анкети;
 - аналітичне узагальнення й порівняння числової соціальної інформації.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Для успішного опанування навчальної дисципліни потрібні базові навички користування комп'ютером та базове знання англійської мови (на рівні, достатньому для прочитання зі словником інформації у відкритих міжнародних базах даних); напрацьовані в межах навчальної дисципліни компетентності сприяють опануванню методологічних навчальних дисциплін, виконанню аналітичних завдань із соціологічних дисциплін, підготовці курсових та кваліфікаційних робіт. Навчальні дисципліни, що містять взаємодоповнювальний матеріал та поглиблене вивчення окремих аспектів матеріалу: «Математичні та статистичні методи аналізу соціальної інформації», «Методологія, методи та технології соціологічних досліджень».

4. Зміст навчальної дисципліни

Денна форма

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	Всього	у тому числі			
		Лекції	Семінарські	Лабораторні (комп'ютерний практикум)	СРС
1	2	3	4	5	6
Вступ до навчальної дисципліни	4	2			2
Ключові технічні характеристики репрезентативного опитування та їхнє значення для коректної інтерпретації результатів опитування	4	2			2
Ключові технічні характеристики репрезентативного опитування та їхнє значення для коректної інтерпретації результатів опитування	4	2			2
Формування й розрахунок вибірки, репрезентативної для студентів університету (методичні рекомендації для виконання розрахункової роботи)	8	2			6
Участь України в міжнародних опитуваннях громадської думки: можливості крос-культурного порівняння	4	2			2
Загальноукраїнські репрезентативні опитування	4	2			2
Виклики формулювання запитань анкети та коректної інтерпретації відповідей в опитуваннях громадської думки. Частина 1.	4	2			2
Виклики формулювання запитань анкети та коректної інтерпретації відповідей в опитуваннях громадської думки. Частина 2.	4	2			2
Робота з відкритими онлайн-видами базами (банками) соціальних даних	4	2			2
Розрахунок обсягу та похибки репрезентативної вибіркової сукупності	8	2		2	6
Формування й розрахунок вибірки, репрезентативної для студентів університету	8			2	6
Ознайомлення зі змістом опитувальника Світового дослідження цінностей	4			2	2
Ознайомлення з ресурсами сайту Світового дослідження цінностей	4			2	2
Формування індексів та створення відповідних їм ранжувань країн на основі даних Світового дослідження цінностей	4			2	2
Створення опитування навчальної групи за допомогою середовища Google-Form	4			2	2
Ознайомлення із сайтами українських дослідницьких центрів, що проводять загальнонаціональні репрезентативні опитування	4			2	2
Презентації результатів роботи із сайтами українських дослідницьких центрів, що проводять загальнонаціональні репрезентативні опитування	4			2	2

Ознайомлення з ресурсами сайту Національний банк соціологічних даних «Київський архів»	4			2	2
Презентації результатів роботи з ресурсами сайту Національний банк соціологічних даних «Київський архів»	4			2	2
Ознайомлення з ресурсами Державної служби зайнятості України	4			2	2
Аудиторний комплексний контроль компетентностей (аудиторна контрольна робота в комп'ютерному класі)	4			2	2
Ознайомлення з ресурсами онлайн-каталогу ZACAT-GESIS Інституту соціальних наук ім. Лейбніца.	4			2	2
Ознайомлення з даними відкритих баз Моніторингу протестів, репресій і поступок в Україні.	4			2	2
Ознайомлення з прикладами міжнародних індексів	6			2	2
Ознайомлення з онлайн-ресурсами для створення інформаційної графіки.	6			2	2
Презентації інформаційної графіки. Частина 1	6			2	2
Презентації інформаційної графіки. Частина 2	6			2	2
Всього годин	120	18		36	66

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з літературою.

Основна література

- Бекешкіна І. Як розуміти дані соціологічних опитувань? Типові помилки інтерпретації // Опитування громадської думки. Посібник для журналістів / Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва. Київ, 2012.
- Богдан О. 10 міфів про вибірку й опитування громадської думки // Що варто знати про соціологію та соціальні дослідження? Посібник-довідник для громадських активістів та всіх зацікавлених / Олена Богдан; консультант-рецензент Володимир Паніотто. К.: Дух і Літера, 2015. С. 160–180.
- Богдан О. Приклад формування репрезентативної вибірки // Що варто знати про соціологію та соціальні дослідження? Посібник-довідник для громадських активістів та всіх зацікавлених / Олена Богдан; консультант-рецензент Володимир Паніотто. К.: Дух і Літера, 2015. С. 148–160.
- Богдан О. У чому складність формулювання запитань анкети? Як уникнути типових помилок, формулюючи запитання анкети? Як і навіщо досвідчені фахівці тестують анкети? // Що варто знати про соціологію та соціальні дослідження? Посібник-довідник для громадських активістів та всіх зацікавлених / Олена Богдан; консультант-рецензент Володимир Паніотто. К.: Дух і Літера, 2015. С. 243–262.
- Богдан О. Що варто знати про соціологію та соціальні дослідження? Посібник-довідник для громадських активістів та всіх зацікавлених / Олена Богдан; консультант-рецензент Володимир Паніотто. К.: Дух і Літера, 2015. – [«Що таке вибірка? З кого або чого вона складається?». С. 117–119; «Репрезентативні та нерепрезентативні вибірки». С. 119–121; «Загальна (генеральна) сукупність – те, без чого неможливо почати формування вибірки». С. 121–125; «Загадкові похибки й імовірності

репрезентативної вибірки». С. 132–148; «Чому соціологи не готують довідник «типових вибірок» для областей та обласних центрів?» – С. 181–185.]

Допоміжна

Богдан О. Вибірка: така загадкова й така важлива // Що варто знати про соціологію та соціальні дослідження? Посібник-довідник для громадських активістів та всіх зацікавлених / Олена Богдан; консультант-рецензент Володимир Паніотто. К.: Дух і Літера, 2015. С. 115–185.

Браймен А., Белл Э. Формирование выборки // Методы социальных исследований. Группы, организации и бизнес / Эмма Белл, Алан Браймен / Пер. с англ. Х.: Изд-во Гуманитарный Центр, 2012. С. 156–187.

Гавізер Ш. Р., Вітт Г. Е. 20 запитань, які має поставити журналіст // Опитування громадської думки. Посібник для журналістів / Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва. Київ, 2012. – С. 74–81.

Державна служба статистики України. <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Моніторинг протестів, репресій і поступок в Україні Центру соціальних і трудових досліджень [масиви даних для завантаження]. <http://cslr.org.ua/bazi-protstnih-podiy-ta-povidomlen-2>.

Населення України / Державна служба статистики України й Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В.Птухи Національної академії наук України. <http://database.ukrcensus.gov.ua>.

Національний банк соціологічних даних «Київський архів». <http://ukraine.survey-archive.com>.

Опитування громадської думки. Посібник для журналістів / Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва. – Київ, 2012. – [«Кваліфікований замовник – який він? Інтерв'ю з керівником Ukrainian Sociology Service Олександром Вишняком» / Інтерв'ю провів Ілько Кучерів. С. 30–31; «Всесвітня асоціація дослідження громадської думки (WAPOR). Кодекс правил професійної етики та діяльності». – С. 90–93.]

Паніна Н. Коментар до «20 запитань...» // Опитування громадської думки. Посібник для журналістів / Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва. Київ, 2012. С. 82–89.

Паніотто В., Харченко Н. Особисте інтерв'ю та анкетування: розроблення опитувальника // Методи опитування: Підручник / Володимир Паніотто, Наталія Харченко. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2017. С. 144–176.

Статистичний аналіз соціологічних даних / В. І. Паніотто, В. С. Максименко, Н. М. Харченко. – К.: Вид. дім «КМ Академія», 2004. С. 177–186, 252–255.

Міжнародна громадська організація «Дім свободи – Україна». – <http://www.freedomhouse.org.ua>.

Паніна Н. В. Анкета – основний інструмент дослідження // Соціологія: Навч. посіб. / За ред. С. О. Макеєва. 4-те вид, перероб. і доп. К.: Т-во «Знання», КОО, 2008. С. 484–502.

Паніна Н. В. Лекція 2. Підготовка анкети // Технологія соціологічного дослідження: курс лекцій / Наталія Вікторівна Паніна; наук. ред. В. І. Паніотто; НАН України, Інститут соціології, Вища школа соціології. 2-ге вид., доповнене. К., 2007. С. 51–86.

Паніна Н. В. Лекція 4. Вибірка: типи і процедури відбору // Технологія соціологічного дослідження: курс лекцій / Наталія Вікторівна Паніна; наук. ред. В. І. Паніотто; НАН України, Інститут соціології, Вища школа соціології. 2-ге вид., доповнене. К., 2007. С. 115–143.

Паніотто В., Харченко Н. Критерії якості соціологічної інформації // Методи опитування: Підручник / Володимир Паніотто, Наталія Харченко. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2017. С. 19–40.

Паніотто В., Харченко Н. Планування вибірки в соціологічному дослідженні // Методи опитування: Підручник / Володимир Паніотто, Наталія Харченко. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2017. С. 82–103.

Паніотто В., Харченко Н. Опитування: джерела зміщення інформації // Методи опитування: Підручник / Володимир Паніотто, Наталія Харченко. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2017. С. 120–143.

Центр соціальних і трудових досліджень. <http://cslr.org.ua>.

Чурилов М. М. Вибірка в соціологічному дослідженні // Соціологія: Навч. посіб. / За ред. С. О. Макеєва. 4-те вид, перероб. і доп. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2008. С. 463–483.

ESOMAR (the WORLD Association for Social, Opinion and Market Research). – <https://www.esomar.org>.

Gallup. – <http://www.gallup.com>.

Pew Research Center. <http://www.pewresearch.org>.
Wordle (generating “word clouds”). <http://www.wordle.net> [ресурс для побудови «хмари слів»].
ESOMAR Guideline on the Mutual Rights and Responsibilities of Researchers and Clients [Рекомендації ESOMAR щодо взаємних прав і відповідальності дослідників і клієнтів] / Issued October 2010. – 13 p. – https://www.esomar.org/uploads/public/knowledge-and-standards/codes-and-guidelines/ESOMAR_Codes-and-Guidelines_Mutual-Rights-And-Responsibilities-Of-Researchers-And-Clients.pdf
<http://www.sociology.kpi.ua/literature> - кафедра соціології КПІ ім.Ігоря Сікорського
European Social Survey (ESS). <http://www.europeansocialsurvey.org>.
European Values Study (EVS). <http://www.europeanvaluesstudy.eu>.
Freedom House. <https://freedomhouse.org>.
Global Gender Gap Report. <https://www.weforum.org/reports/the-global-gender-gap-report-2016>.
ICC/ESOMAR International Code on Market and Social Research [Міжнародний кодекс ICC/ESOMAR щодо проведення маркетингових і соціальних досліджень] / Last Revised December 2007. – Оригінальна версія англійською https://www.esomar.org/uploads/public/knowledge-and-standards/codes-and-guidelines/ICCESOMAR_Code_English_.pdf.
Infogr.am (Charts and Infographics the Easy Way)<https://infogr.am>.
International Social Survey Programme (ISSP). – <http://www.issp.org>.
Piktochart. <https://piktochart.com>.
UN World Happiness Report. <http://worldhappiness.report>.
UNDP Human Development Data. <http://hdr.undp.org/en/data>.
VENNGAGE (Make Infographics for Free) <https://venngage.com>.
World Values Survey (WVS). <http://www.worldvaluessurvey.org>.
ZACAT-GESIS Online Catalogue of the Leibniz Institute for the Social Sciences). <http://zcat.gesis.org>.

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Денна форма

Лекційні заняття

Лекція 1. Вступ до навчальної дисципліни

Основні питання: Поняття й види соціальної інформації. Оцінна (оціночна/оцінкова) vs фактуальна інформація. Числова vs нечислова (кількісна vs якісна). Соціологічна vs. соціальна інформація.

Лекція 2. Ключові технічні характеристики репрезентативного опитування та їхнє значення для коректної інтерпретації результатів опитування

Основні питання: Частина 1. Ключові поняття та принципи формування репрезентативних вибірок. Види опитувань громадської думки. Соціальні, соціально-економічні, соціально-політичні vs маркетингові. Репрезентативні vs нерепрезентативні. Інтернет-опитування, телефонні, при зустрічі. Екзит-пол. Ключові поняття в репрезентативних опитуваннях. Імовірнісність результатів у репрезентативних опитуваннях.

Лекція 3. Ключові технічні характеристики репрезентативного опитування та їхнє значення для коректної інтерпретації результатів опитування

Основні питання: Частина 2. Результати опитувань: стандарти оприлюднення та критична інтерпретація.

Лекція 4. Формування й розрахунок вибірки, репрезентативної для студентів університету (методичні рекомендації для виконання розрахункової роботи)

Основні питання: Крок 1. Хто є генеральною сукупністю та що нам уже відомо про цю сукупність? Крок 2. Яким має бути обсяг вибірки? Крок 3. Чи є повний список одиниць генеральної сукупності? Яку саме інформацію він містить? Крок 4. Ми вже знаємо, скільки яких респондентів

відібрати. Але як саме їх відібрати?

Лекція 5. Участь України в міжнародних опитуваннях громадської думки: можливості крос-культурного порівняння

Основні питання: Дані міжнародних репрезентативних опитувань у відкритому доступі. Можливості й обмеження роботи з даними на сайті Світового дослідження цінностей (World Values Survey, WVS, <http://www.worldvaluessurvey.org>). Імпортування даних WVS і подальша їх обробка за допомогою програми MS Excel. Основні можливості MS Excel для обробки, узагальнення та презентації числових даних. Релевантний функціонал MS Excel.

Лекція 6. Загальноукраїнські репрезентативні опитування

Основні питання: Джерела фінансування досліджень. Компанії і неприбуткові центри, що проводять репрезентативні опитування громадської думки на належному рівні якості.

Лекція 7. Виклики формулювання запитань анкети та коректної інтерпретації відповідей в опитуваннях громадської думки

Основні питання: Формулювання запитань анкет: виклики та практичне значення.

Лекція 8. Виклики формулювання запитань анкети та коректної інтерпретації відповідей в опитуваннях громадської думки

Основні питання: Типові помилки у формулюваннях запитань анкет.

Лекція 9. Робота з відкритими онлайн-видами базами (банками) соціальних даних

Основні питання: Державна служба статистики України. Національний банк соціологічних даних «Київський архів». Міжнародна програма соціальних опитувань (International Social Survey Programme, ISSP). Європейське дослідження цінностей (European Values Study, EVS).

Практичні заняття

Практикум 1. Розрахунок обсягу та похибки репрезентативної вибіркової сукупності. Метою заняття є сформувати базові навички використання MS Excel з метою розрахунку обсягу й похибки репрезентативної вибіркової сукупності за певного рівня довірчої імовірності.

Практикум 2. Формування й розрахунок вибірки, репрезентативної для студентів університету. Метою заняття є сформувати базові навички формування й розрахунку репрезентативної вибірки за допомогою MS Excel з урахуванням очікуваної похибки за певної імовірності.

Практикум 3. Ознайомлення зі змістом опитувальника Світового дослідження цінностей. Метою заняття є сформувати знання про дані, доступні в межах Світового дослідження цінностей, та можливі формати запитань в анкетах опитувань громадської думки.

Практикум 4. Ознайомлення з ресурсами сайту Світового дослідження цінностей. Метою заняття є сформувати вміння знаходити технічну інформацію про опитування, а також знаходити, узагальнювати, імпортувати до MS Excel та завантажувати у форматі SPSS дані та супровідну їм документацію, доступні на офіційному сайті Світового дослідження цінностей.

Практикум 5. Формування індексів та створення відповідних їм ранжувань країн на основі даних Світового дослідження цінностей. Метою заняття є сформувати вміння використовувати інструменти MS Excel для формування індексів і ранжування даних (на прикладі даних Світового дослідження цінностей).

Практикум 6. Створення опитування навчальної групи за допомогою середовища Google-Form. Метою заняття є розвинути вміння коректного формулювання запитань анкети та сформувати навички створення онлайн-анкети за допомогою середовища Google-Form.

Практикум 7. Ознайомлення із сайтами українських дослідницьких центрів, що проводять загальнонаціональні репрезентативні опитування. Метою заняття є сформувати знання про типи інформації, доступної на сайтах українських дослідницьких центрів, що проводять загальноукраїнські репрезентативні опитування, а також про відповідні центри.

Практикум 8. Презентації результатів роботи із сайтами українських дослідницьких центрів, що проводять загальнонаціональні репрезентативні опитування. Метою заняття є сформувати базові навички компетентної презентації результатів опитувань громадської думки та знання про можливі формати прес-релізів і звітів дослідницьких центрів.

Практикум 9. Ознайомлення з ресурсами сайту Національний банк соціологічних даних «Київський архів». Метою заняття є сформувані знання про алгоритм роботи з Національним банком соціологічних даних «Київський архів», навички пошуку даних у ньому, завантаження й базове опрацювання даних за допомогою програм SPSS та MS Excel.

Практикум 10. Презентації результатів роботи з ресурсами сайту Національний банк соціологічних даних «Київський архів». Метою заняття є розвинути навички компетентної презентації результатів опитувань громадської думки та закріпити навички компетентного представлення соціальних даних у графічному й табличному форматах за допомогою програм SPSS та MS Excel.

Практикум 11. Ознайомлення з ресурсами Державної служби зайнятості України. Метою заняття є сформувані навички пошуку числової соціальної інформації за допомогою онлайн-ресурсів Державної служби зайнятості України.

Практикум 12. Аудиторний комплексний контроль компетентностей (аудиторна контрольна робота в комп'ютерному класі). Метою заняття є комплексна перевірка напрацьованих у межах курсу компетентностей.

Практикум 13. Ознайомлення з ресурсами онлайн-каталогу ZACAT-GESIS Інституту соціальних наук ім. Лейбніца. Метою заняття є формування навичок пошуку даних і технічної інформації в онлайн-каталозі ZACAT-GESIS Інституту соціальних наук ім. Лейбніца.

Практикум 14. Ознайомлення з даними відкритих баз Моніторингу протестів, репресій і поступок в Україні. Метою заняття є формування навичок пошуку й інтерпретації даних і технічної/методологічної інформації Моніторингу протестів, репресій і поступок в Україні.

Практикум 15. Ознайомлення з прикладами міжнародних індексів. Метою заняття є формування навичок пошуку й інтерпретації міжнародних індексів, зокрема місця України в ранжуваннях за відповідними міжнародними індексами.

Практикум 16. Ознайомлення з онлайн-ресурсами для створення інформаційної графіки. Метою заняття є формування базових навичок створення інформаційної графіки з використанням спеціалізованого програмного забезпечення.

Практикум 17 і 18. Презентації інформаційної графіки. Метою заняття є розвиток презентаційних навичок, розуміння підходів до створення інформаційної графіки, можливостей та обмежень спеціалізованого програмного забезпечення, призначеного для створення інформаційної графіки.

Заочна форма Лекційні заняття

Лекція 1. Вступ до навчальної дисципліни

Основні питання: Поняття й види соціальної інформації. Оцінна (оціночна/оцінювальна) vs фактуальна інформація. Числова vs нечислова (кількісна vs якісна). Соціологічна vs. соціальна інформація.

Лекція 2. Ключові технічні характеристики репрезентативного опитування та їхнє значення для коректної інтерпретації результатів опитування

Основні питання: Частина 1. Ключові поняття та принципи формування репрезентативних вибірок. Види опитувань громадської думки. Соціальні, соціально-економічні, соціально-політичні vs маркетингові. Репрезентативні vs нерепрезентативні. Інтернет-опитування, телефонні, при зустрічі. Екзит-пол. Ключові поняття в репрезентативних опитуваннях. Імовірнісність результатів у репрезентативних опитуваннях.

Практичні заняття

Практикум 1. Презентації результатів роботи із сайтами українських дослідницьких центрів, що проводять загальнонаціональні репрезентативні опитування. Метою заняття є сформувані базові навички компетентної презентації результатів опитувань громадської думки та знання про можливі формати прес-релізів і звітів дослідницьких центрів.

Практикум 2. Ознайомлення з ресурсами сайту Національний банк соціологічних даних «Київський архів». Метою заняття є сформувані знання про алгоритм роботи з Національним

банком соціологічних даних «Київський архів», навички пошуку даних у ньому, завантаження й базове опрацювання даних за допомогою програм SPSS та MS Excel.

Політика та контроль

1. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Опрацьовуючи навчальний матеріал кредитного модуля «Соціологія громадської думки та мас-медіа», студенти виконують завдання до семінарських занять, домашню контрольну роботу у формі творчого есе, пишуть модульну контрольну роботу та здають усно екзамен (додатки до силабусу). Ці види робіт сприяють закріпленню та поглибленню теоретичних знань студентами з окремих тем модуля, розвивають навички самостійної роботи з першоджерелами, сприяють формуванню теоретичного соціологічного мислення та уяви.

Відвідуваність і виконання завдань

Студенту складно буде належно підготуватись до практичного заняття та екзамену, якщо він буде пропускати лекції. Для студентів, які бажають продемонструвати відмінні результати навчання, активна робота на лекційних заняттях є необхідною. Однак відпрацьовувати пропущені лекції не потрібно.

Активна участь студента на практичних заняттях є обов'язковою. Рейтинг студента значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на практичних (семінарських) заняттях. Кожне пропущене практичне заняття (незалежно від причин пропуску) знижує підсумковий рейтинг студента з дисципліни. Немає конкретної кількості пропущених практичних занять, які потребуватимуть самостійного опрацювання студентом відповідних тем (виконання завдань) і додаткового спілкування з цього приводу з викладачем. Разом з тим, студент, який пропустив практичні заняття, може отримати низький рейтинг, який не дозволить допустити його до екзамену. В такому разі практичні завдання мають бути обов'язково виконані. Студент, який виконає відповідні завдання (відповідь на питання) отримуватиме відповідні бали до рейтингу залежно від якості відповідей (виконання завдання).

Студенти, які пропустили практичні заняття, можуть не допустити зниження підсумкового рейтингу, своєчасно (протягом семестру) опрацювавши відповідні теми і виконавши завдання, передбачені для пропущених занять. Темі і завдання для практичних занять передбачені робочою програмою дисципліни, доступною з особистого кабінету студента в системі «Кампус» або Moodle.

На лекціях та практичних заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, але лише для цілей, зумовлених темою заняття і відповідним тематичним завданням.

Форми роботи

Лекційні і практичні заняття проводяться відповідно до вимог нормативно-методичних документів та рейтингової системи оцінювання знань студентів. На лекціях використовуються комп'ютерні презентації з висвітленням основних положень тем, з урахуванням тематики занять.

На практичних заняттях студенти виконують творчі завдання. Підсумковою формою контролю є аналітична робота (додаток до силабусу).

Опанування дистанційних курсів.

За бажанням здобувача в умовах, що не сприяють регулярному відвідуванню занять, допускається вивчення окремих змістовних частин освітнього компонента в асинхронному режимі, зокрема, через опанування дистанційних курсів. Для врахування в системі оцінювання балів за опанування таких курсів, вони мають відповідати змістовно силабусу, бути узгоджені із викладачем, та на підтвердження проходження курсів студент має надати відповідний документ із зазначенням назви та обсягу в годинах. Визнання результатів неформальної освіти відбувається у порядку, визначеному у відповідному Положенні КПІ ім. Ігоря Сікорського.

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>. (інша необхідна інформація стосовно академічної доброчесності)

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

2. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: [опитування за темою заняття, виконання завдань](#)

Календарний контроль: [проводиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу](#).

Семестровий контроль: [екзамен](#)

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг студента складається з балів, які він отримує за:

- 1) Роботу на практичних заняттях
- 2) Індивідуальні завдання
- 3) Екзамен
- 4) Заохочувальні бали

Розрахунок вагових балів

1. Виконання практичного заняття.

Ваговий бал – 5 балів. Максимальна кількість балів на всіх практичних заняттях дорівнює $r_{\text{сем}} = 5 \text{ балів} * 18 = 90 \text{ балів}$.

2. Індивідуальні завдання. Ваговий бал = 3 бали * 3 = 9 балів.

3. Екзамен = 50 балів.

Заохочувальні бали

Написання тез на конференцію – 5 балів

Написання та публікація статті – 5-10 балів

Участь у 2 турі Всеукраїнської олімпіади – 10 балів

Умови позитивної проміжної атестації:

Для отримання «зараховано» з першої проміжної атестації студент повинен мати не менше ніж 12 балів, для отримання «зараховано» з другої проміжної атестації студент повинен мати не менше ніж 24 бали.

Умови допуску до екзамену:

Умовою допуску студента до екзамену є отримання попередньої рейтингової оцінки не менше як 24 бали.

Студент отримує найвищий рейтинг, якщо він бере активну участь на проведених семінарських заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань, демонструє ознаки теоретичного мислення та соціологічної уяви.

Належна підготовка студента до практичного заняття займатиме в середньому 1,5-2 години.

З деталізованими очікуваннями від роботи студентів на кожному практичному занятті, запланованими для кожного заняття результатами навчання можна ознайомитись у робочій програмі дисципліни.

Викладач оцінює роботу студента на кожному практичному занятті, але конкретна підсумкова кількість балів за роботу на практичних заняттях виставляється викладачем під час першого і другого етапу проміжної атестації – на восьмому і шістнадцятому тижнях навчання відповідно. Рейтинг студента станом на 8-й тиждень (за результатами роботи на 6-8 практичних заняттях) і 16-й тиждень (за результатами роботи на наступних 6-8 практичних заняттях) навчання повідомляється студенту на занятті чи в особистому кабінеті електронного кампусу.

Деталізовані критерії оцінювання результатів навчання студента визначені у положенні про РСО з дисципліни, що ж додатком до РП.

Студент може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення студента з виставленою викладачем оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими університетом.

Умови допуску до семестрового контролю: [зарахування усіх передбачених РП документів](#)

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

3. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації студентам

Працюючи на лекції студенту варто конспектувати основні поняття, ознаки, класифікації, визначення, алгоритми, про які розповідатиме викладач. Якщо студент буде уважно слухати, фіксувати відповідний матеріал, потім прочитає цей текст, застосує його при вирішенні завдання чи підготовці до практичного заняття. Якщо після цього студент презентує свою обґрунтовану позицію (думку), критично оцінить позиції (думки) інших студентів, ставитиме питання викладачу та студентам – обсяг засвоєного ним навчального матеріалу і глибина його розуміння збільшуватиметься.

Готуючись до практичного заняття студент має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми, бажано ознайомитись з додатковими ресурсами в мережі. При виникненні питань, виявленні незрозумілих положень необхідно обов'язково обговорити їх з викладачем.

Неформальні дистанційні та онлайн курси

Існує можливість зарахування сертифікатів проходження дистанційних чи онлайн курсів за відповідною тематикою. Зокрема, рекомендується навчання на онлайн курсі «Соціологія та соціальні дослідження: що, як, навіщо?». Курси розміщено на освітній платформі Prometheus за посиланням: https://apps.prometheus.org.ua/learning/course/course-v1:IRF+SOC101+2015_T1/home. Можливе також використання інших масових відкритих онлайн курсів (повністю або частково) за умови погодження їх тематики та змісту з лектором.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено доцентом Богдан Оленою Володимирівною, доцентом Єніним Максимом Наїмовичем, викл. Хом'як Андрієм Олександровичем.

Ухвалено кафедрою соціології (протокол № 12 від 23.06.2023)

Погоджено Методичною комісією факультету (протокол № 11 від 27.06.2023)

Додаток 1.

Індивідуальні завдання.

Обов'язковими індивідуальними завданнями є розробка анкети для опитування навчальної групи та створення на основі неї опитування в Google-формі, створення інформаційної графіки, підготовка аналітичного звіту. Можливі бонусні форми індивідуальних завдань за погодженням із викладачем (наприклад, презентація методики формування певного міжнародного індексу та відповідних результатів).

Індивідуальне завдання 1. Розробка анкети та створення опитування за допомогою середовища GoogleForm

- Розробити коротку анкету (7–10 запитань), виходячи з того, що респондентами/респондентками цього опитування є всі студенти та студентки навчальної групи.
- Обмежень щодо тематики немає: наприклад, опитування може бути спрямоване на виявлення думки респондентів/респонденток про політичну/економічну ситуацію в Україні або світі, навчання в КПІ, взаємини в групі; їхнє позанавчальне життя (хобі, громадська активність, дозвілля, робота), романтичні взаємини або взаємини в родині (приміром, досвід vs погляди щодо ідеальних взаємин), релігійні погляди та практики, суб'єктивне благополуччя.
- На основі цієї анкети створити опитування у середовищі GoogleForm, відповідно до сформульованої мети та завдань (або дослідницьких запитань замість завдань).

Вимоги до опитування:

- анкета має бути авторською, тобто самостійно розробленою (у разі потреби можна запозичити окремі запитання, але не більше трьох);
 - зміст анкети має відповідати поставленій меті та завданням;
 - формулювання запитань мають бути змістовно коректними;
 - мають бути використані щонайменше 4 формати запитань, доступних у формі;
 - має бути щонайменше 1 автоматизований перехід залежно від обраного респондентом варіанту відповіді;
 - форма має починатися зверненням до респондента (у відповідному розділі форми);
 - на завершення форми має бути включена подяка респондентові за участь;
 - форма має містити контактну інформацію, за якою респондент може зв'язатися з дослідниками;
 - формулювання запитань, звернення до респондента й подяка за участь мають відповідати правилам орфографії та пунктуації.
- Необхідно подати документ, що містить:
- назву дослідження,
 - мету та завдання (або дослідницькі запитання) до анкети,
 - посилання на online-опитування;
 - саму анкету;
 - примітки з посиланнями на джерела, із яких було запозичено те чи інше запитання, якщо не всі запитання авторські (як було зазначено вище, запозичених запитань не може бути понад три; посилання мають бути зазначені лише в цьому документі – натомість у самій Google-формі посилання зазначати не потрібно).

Індивідуальне завдання 2. Створення інформаційної графіки

Представити дані у форматі інформаційної графіки («інфографіки») відповідно до інструкцій, наданих викладачем.

Інфографіка має містити:

- назву;
- числову та текстову інформацію;
- релевантні до неї зображення (за бажанням також графіки);
- посилання на джерело даних;
- посилання на ресурс для створення інфографіки, якщо такий було використано;
- ім'я автора.

Інфографіку потрібно презентувати під час аудиторного заняття. Під час презентації необхідно пояснити, що прагнули показати в інфографіці та на основі яких даних, за допомогою яких інструментів було створено інфографіку, які переваги й недоліки цих інструментів виявлено в процесі роботи з ними.

Індивідуальне завдання 3. Підготовка аналітичного звіту на основі відкритих даних

Після ознайомлення з доступними масивами даних потрібно сформулювати аналітичні запитання, на які можливо отримати відповідь за допомогою цих даних (у межах 4–7 запитань анкет) та із використанням інформації щонайменше з двох джерел. Відповідні запитання й відповіді до них мають бути представлені в письмовій роботі у вигляді базового аналітичного звіту.

Практичне завдання має бути подане двома частинами.

Частина 1. Одна таблиця й один графік для майбутнього аналітичного звіту.

На початку роботи має бути зазначена її тема. Завдання спрямоване на перевірку коректності представлення числової соціальної інформації у графічному й табличному форматах.

Частина 2. Аналітичний звіт. Вимоги до аналітичного звіту:

- на початку роботи мають бути зазначені її тема, мета й запитання, на які прагнули віднайти відповідь за допомогою тих чи інших даних;
- мають бути чітко вказані характеристики опитувань, з якими працювали (репрезентативність, похибка й імовірність, дати польового етапу, ким проведене опитування);
- відповіді на запитання мають бути представлені у вигляді таблиць, графіків і супровідного опису (мінімум 2 таблиці та 2 графіки);
- текст має відповідати правилам орфографії та пунктуації.
- звіт має бути цілісним і структурованим текстом.

Додаток 2.

Завдання до екзамену. Виконання аналітичної роботи

1. Вибір теми дослідження. Тема дослідження повинна базуватись на показниках / змінних, що присутні у міжнародних порівняльних проектах ESS або WVS.

2. Теоретична частина. Повинна містити наступні елементи:

- **Теоретичний background.** Прописати визначення основних понять, що використовуються у дослідженні. А також показати теоретичний зв'язок між поняттями. Наприклад, якщо тема звучить як «Релігійна приналежність населення країн пострадянських суспільств», у даній частині роботи потрібно подати визначення кожного поняття та показати їхній взаємозв'язок. Тобто, ця частина роботи являється коротким рефератом теоретичних підходів по обраній темі з посиланнями.
- **Мета роботи включає в себе основну ціль роботи заради якої здійснюється даний огляд.**
- **Завдання.** Це сукупність кроків, виконання яких дозволить досягти даної мети. Для прикладу: продемонструвати розподіл населення за релігійною приналежністю країн Європи; дослідити динаміку релігійних практик для населення

- **Гіпотеза дослідження.** Припущення, щодо отриманого результату. У висновках гіпотеза повинна бути спрощена або підтверджена.

3. Аналіз показників. Ця частина роботи містить наступні складові:

- **Вибір кількох основних змінних для аналізу (не менше 3-х).** Вибір змінних повинен бути обґрунтований згідно з темою роботи.
- **Обґрунтування країн для порівняння.** Обрати не менше 5-ти країн, які входять у вибіркові сукупності міжнародних порівняльних проектів. По кожній обраній країні вписати з «паспорту країни» на сайті проекту Індекс Людського розвитку (<http://hdr.undp.org>) показники, що стосуються вашої тематики також здійснити короткий аналіз зміни показників у часі.
- **По кожному основному показнику зробити таблиці, у яких представити порівняння розподілу даного показника по вибраних країнах (у % або порівняння середніх).**
- **По декільком основним показникам продемонструвати динаміку у розрізі декількох країн.**
- **На прикладі декількох країн (можна Україну або іншу країну у найновішій хвилі) здійснити двовимірний розподіл обраного показника і соціально-демографічних характеристик (на вибір освіта, рід діяльності і т.д.).** Цей пункт потрібно здійснити на найновіших даних.
- Визначити чи існує **статистична залежність** між вибраним показником з вашої тематики та іншим показником (наприклад, статистична залежність між релігійністю та рівнем освіти). Достатньо використовувати коефіцієнт пірсона (Додатково).
- **Робота повинна містити графіки згідно ваших основних завдань (графік динаміки).** Дозволяється деякі таблиці замінити графіками.

Кожна таблиця повинна супроводжуватись обґрунтованим описом даних. Також опис ваших таблиць повинен бути взаємопов'язаний між собою у межах вибраної вами тематики, щоб у кінцевому варіанті був цілісний текст, а не набір непов'язаних між собою тез.

Кожна таблиця повинна бути однією мовою (тобто якщо у вас основний текст українською, дані у таблицях повинні підписуватись також українською, а не англійською мовою).

4. Аналітична робота повинна бути оформлена у двох варіантах:

- у вигляді **звіту** (приблизно 10 ст.): повинен містити повністю прописаний ваш хід роботи згідно завдань викладених вище (теоретична частина, аналіз показників, висновки).
- презентація (містить основні висновки вашою аналітичної роботи, а також завдання та гіпотезу)
- прес-реліз.